

מפעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרייקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעור שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מיוחדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והחוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנזקקים ואברכים עמלי תורה

יום א' י' אלול - שבת ט"ז אלול תשפ"ו

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול
שולמית זצ"ל
ומרת הדרה בת שמחה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

מסכת חולין קט"ז-קכ"א

בס"ד שבוע פרשת כי תבוא

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
ר' אליהו בן חנה ז"ל
ומרת אסתר בת מרים ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

דף קט"ז ע"א

קיבת עובר כוכבים ושל נבלה הרי זו אסורה. המעמיד בעור של קבה כשרה אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה. כשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה.

ביאור הענין, דטלה או עגל או גדי יונקים, כששוחטים אותם נמצא חלב בתוך הקיבה, לפעמים נמצא בו חלב צלול ולפעמים חלב קרוש, והוא כחומץ ויש בו חריפות הרבה מחמת תערובת מיצי הקיבה בחלב זה, ומשתמשים בחלב זה לגיבון גבינה, וכן אפשר להעמיד חלב בקיבה עצמה, שמחמת החריפות שבה גם כן מתגבנת הגבינה, ושני דברים אלו הם המזכירים במשנה, קיבה היינו החלב שבהקיבה, והקיבה עצמה היא הנקראת עור הקיבה, ובהם מעמידים גבינה, דהיינו כשמטילים מהם מקצת לתוך כלי של חלב נעשה גבינה, וס"ל להרי"ף והרמב"ם דחלב הקיבה אין דינו כחלב כלל אלא כפירשא בעלמא כמו כל הטינופת הנמצא בהקיבה, שהרי אין בו טעם חלב כלל, ולכן מותר לבשל בו בשר, ודעת רש"י שהוא כחלב גמור אף הקרוש שבה, ור"ת מכריע דהצלול כיון שהוא דומה לכל חלב דינו כחלב אבל הקרוש הוה כפירשא בעלמא. ואם נמצא צלול ונקרש יבואר לקמן.

[יורה דעה סימן פ"ז] וז"ל הטור, חלב הנמצא בקיבה לדעת רב אלפס אינו חלב ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה וכ"כ הרמב"ם [פ"ט הט"ז] ורש"י [קט"ז ע"ב ד"ה הרי זו] אסרו וכתב שהוא חלב גמור אפילו הקרוש שבה כ"ש הצלול ור"ת [תורהמן הכשרה] חילק, הקרוש שבה אינה חלב אבל הצלול הוא חלב, לפיכך אם מלח הקיבה בחלבה נאסר משום בשר בחלב דמליח כרותח, וכן אם עמד בה יום אחד דכבוש כמבושל, ואם העמיד בה גבינות, אם יש בהן בנותן טעם אסורות לרש"י אפילו בקרוש ולר"ת

בצלול דווקא, וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. עכ"ל.

ולכאורה יש לעיין להרי"ף והרמב"ם דמותר כיון דהוה פירשא בעלמא, נהי דהוה פירשא בעלמא מ"מ הא בלעה מעור הקיבה ע"י המליחה והכבישה ויש בה טעם בשר, וא"כ כשנתן החלב אח"כ לתוך הגבינות הרי יש בהם טעם בשר, ובאמת ב"י הביא בשם רי"ז ומרדכי בשם ראבי"ה שאוסרים מטעם זה, אמנם להטור צ"ע. וכתב הב"י דצ"ל לדעת הטור דכיון דהוא פירשא בעלמא אין כח הבשר של עור הקיבה שולט בו שיתן אח"כ טעם בשר בגבינות, וזה עדיף יותר מנותן טעם בר נותן טעם מפני שהפרש מבטלו לגמרי.

והקשה הש"ך [סק"ל] לשיטת רש"י ור"ת, דלמה לא אסרו רק בנותן טעם הא הוה דבר המעמיד דאפילו באלף לא בטיל, וכתב דצ"ל כיון שזה המעמיד אין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת איסור בשר בחלב לא החמירו בזה. ועיין בפארי חדש ובערוך השלחן תירוצים נוספים בזה.

וז"ל השו"ע [סעיף ט'] חלב הנמצא בקיבה אינו חלב ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה, ויש מי שאוסר. עכ"ל. ותפס להלכה כדעת הרי"ף והרמב"ם, והיש מי שאוסר כלומר בצלול כדעת ר"ת, אבל לא הביא כלל דעת רש"י. ובסעיף י' כתב, חלב הנמצא בקיבה שנמלח בקיבתה או שעמד בו יום אחד ואז אסור להעמיד בו. עכ"ל. ובפשטות כתב כן גם לדעת הרי"ף והרמב"ם, וס"ל דאע"ג דפירשא בעלמא הוא מ"מ כיון שנמלח או נכבש עם בשר הקיבה הרי יש בה טעם בשר וכשנתנה אח"כ לתוך הגבינות הרי יש בהם טעם בשר [ש"ך סקכ"ט].

אבל הרמ"א כתב וז"ל, ואם העמיד בו, אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה [כלומר החלב שבקיבה], ואם היה ס' בחלב הכל מותר, ואם היה הקיבה קרושה אינה אוסרת כלום

כולל ומכון ראש פינה:

אפילו לא היה ס' בחלב נגד הקיבה, ואם היה הקיבה צלול מתחלה ונקרש יש לו דין צלול, ויש מקילין בזה, ובמקום הפסד יש להקל. עכ"ל. הרי שפסק לגמרי כדעת היש מי שאוסר והוא דעת ר"ת דבצלול גם בדיעבד אסור כשאין ס' ובקרוש גם לכתחלה מותר.

כל הנ"ל הוא בהקיבה עצמה, כלומר בחלב שבתוך הקיבה שזה נקרא בלשון הפוסקים קיבה, אבל בשר הקיבה עצמה הנקרא בלשון הפוסקים עור הקיבה, הרי הוא בשר ממש, ולכן אם העמיד גבינה בעור קיבת נבילה וטרפה או בהמה טמאה ה"ז אסור בכל שהוא כדין דבר המעמיד דאפילו באלף לא בטיל, אבל כשהעמיד בעור קיבת כשרה בטל בששים, והיינו אם יש בחלב שנתנו בו עור הקיבה ששים כנגד העור בטל, ואף על גב דגם זה הוא מעמיד, מ"מ באיסור בשר בחלב שהתורה הקפידה על הטעם הגמור שהרי לא אסרה רק דרך בישול אין לאסור כשאין בו טעם, ולכן בטל בששים, דכל כמה דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא כל אחד עומד בפ"ע [ש"ך סק"ה], ומטעם זה גם מדרבנן לא אסרו, לפי שאין זה גדר בשר בחלב. אבל נבילה וטריפה וטמאה דהוא אסור בפ"ע אזלינן בתר מעמיד.

עוד כתב [סעיף י'] דעור הקיבה לפעמים מולחים אותו ומיבשים אותו ונעשה כעץ וממלאים אותו חלב מותר דמאחר שנתייבש הוי כעץ בעלמא ואין בו לחלוחית בשר. עכ"ל. וה"ה שאר בני מעיים כשמיבשים אותם עד שנעשים כעץ [ש"ך סק"ג] אבל בשר יבש כעץ אסור [פמ"ג] ויש מתירים גם בבשר יבש כעץ [פ"ת בשם נוב"י ות"צ] ואף אם אח"כ מבשלין אותם או שורים במים מעת לעת מותר [שם].

דף קי"ז ע"ב

פרק תשיעי

העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות.

פרק זה עוסק בהלכות טומאת אוכלין וטומאת נבילות, ולמעשה המשניות מדברות בחמישה נושאים, הראשון איזה דבר שבבהמה מצטרף עם הבשר הן לטומאת אוכלין הן לטומאת נבלות, והשני אלו הן שעורותיהן נחשבין כבשר להצטרף עם הבשר או לטמא בפני עצמן כטומאת הבשר, השלישי באלו שאין עורותיהן כבשר, אך מכל מקום באיזה אופן יטמאו בעוד שהן מחוברין בבשר ובאיזה אופן לא, הרביעי אלו הן עצמות המטמאות ואלו הן שאין מטמאות, ובאיזה אופן מטמא מה שבפנים מי שנוגע בעצם מבחוץ, הן בנבלה הן בשרץ, והחמישי דין האבר המדולדל בבהמה שאינו יכול לחזור ולחיות, הן בחיי הבהמה הן לאחר מיתתה.

וצריך להקדים לפרק זה כמה ידיעות בסיסיות כדי שיובנו העניינים המבוארים בפרק זה.

מה הוא הדבר המקבל טומאת אוכלין, כל אוכל המיוחד למאכל אדם, כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהם, מקבל טומאה, ואינו צריך מחשבה שיחשבו עליו לאכילה, וכל שאינו מיוחד למאכל אדם הרי זה טהור ואינו מקבל טומאה אלא אם כן חישב עליו וייחדו למאכל אדם.

לעומת זאת טומאת נבילות איננה תלויה בדין אוכל, שהתורה לא טמאה נבילה רק בנוגע או נושא את בשרה, ולכן יתכן שיהיו חלקים בבהמה שיקבלו טומאת אוכלין ולא טומאת נבילות, כי אף ששם אוכל עליהם אין שם בשר עליהם, וזה הוא ששינינו במשנתנו, העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. דהיינו, דכל אלו שם אוכל עליהם אבל לא שם בשר, ולכן מצטרפים לטומאת אוכלין ולא לטומאת נבילות. וז"ל הרמב"ם בפירוש המשניות, אבל שמע הכלל הגדול שהוא הציר לדינים הללו, אמר בטומאת נבלה הנוגע בנבלתה, ולשון ספרא בנבלתה לא בעצמות לא בגידים לא בקרנים ולא בטלפים, עד שיגע בבשר עצמו. ואמר בטומאת אכלים מכל האכל אשר יאכל כל הראוי לאכילה כמו שיתבאר במקומו. ע"כ.

אמנם אף באוכל המיוחד לאדם דרשו מכל האכל וגו', יכול כל אוכל, תלמוד לומר אשר יאכל, פרט לאוכל סרוח, ויבואר אי"ה גדרו במסכת בכורות, ששם ביתו.

והנה מצאנו שיהיו דברים שבאמת אינם נאכלים ואף על פי כן שייכת בהם טומאת אוכלין, האחד הוא יד לטומאה, דיד האוכל, והוא העץ שבקצהו, שדרך בני אדם לאחוז בו את האוכל בשעת האכילה להופכו ממקום למקום, או לתלות בו את האוכל, כגון עוקצי הפירות או קנה השיבולת וכיוצא באלו, אף על פי שהיד אינה אוכל, ומטמאה ומיטמאה. ואף נבלה שטומאתה חמורה, שטמאה אדם במגע ובמשא, יש לה יד לטומאה, שהעצמות והקרנים והטלפים במקום הקשה שבהן שאינו רך, נעשים יד לטומאת נבלה, והנוגע או המסיט בידות הנבלה, נטמא.

מנין לידים שהן מיטמאות ומטמאות, בין בטומאה קלה ובין בטומאה חמורה, באוכלים, שנאמר טמא הוא לכם, לכל שבצרכיכם, לרבות את הידים, שידות האוכלים צורך האוכלים הן. בנבלה, שנאמר, אשר היא לכם, לכל שבצרכיכם, לרבות את הידים. אך היד אינה מצטרפת לעיקרה להשלימו לשיעור טומאה, לא בטמאת אוכלים ולא בטומאת נבילות.

בהכשר אוכלים לטומאה, נחלקו לקמן אם נתחדשה בו תורת יד, לרב חייא בר אשי בשמו של רב, יש יד לטומאה ואין יד להכשר, שאם הוכשרה היד לא הוכשר האוכל, ורבי יוחנן אמר יש יד להכשר. ולרבא זו מחלוקת תנאים, לדעת רבי מאיר יש יד לטומאה ולהכשר, ולדעת רבי שמעון יש יד לטומאה ואין יד להכשר.

ומצאנו עוד דבר שאינו נאכל ואף על פי כן שייכת בו טומאת אוכלין, הלא הוא שומר הפרי, דבר שקיומו של הפרי תלוי בו, כגון קליפתו, שגם הוא מכניס ומוציא טומאה, ויתר דין שומר על דין יד, דהיד אינה מצטרפת לשיעור טומאה, אבל השומר מצטרף לשיעור טומאה.

ונחלקו לקמן [ק"ה ע"ב] האם יש שיעור לאוכל כדי שתקרא היד יד לענין טומאה, וכן לענין שומר, ואמרו אמר רב אין יד לפחות מבזית, ואין שומר לפחות מכפול, ורבי יוחנן אמר יש יד לפחות מבזית, ויש שומר לפחות מכפול. והלכה כרבי יוחנן כמו שנבאר בסמוך מהרמב"ם.

ופשוט שדין שומר ויד הם אך ורק כשעדיין הם ראויים לשם שומר ויד, אבל אם אינו ראוי להיות יד או שאין עוד צורך בו, בטל ממנו שם יד. והוא הדין לשומר. וכלל אמרו לקמן [ק"ט ע"ב], ומי איכא שומר על גב שומר וכו', דודאי דין שומר הוא רק בסמוך לפרי, ולא בזה שמונה עליו, ומבעיא להו בשומר אוכל שחלקו, האם מצטרפים, כיון דהאי לא מגין אהאי, והאי לא מגין אהאי לא מצטרפת, או דלמא כיון דהאי מגין אדידיה, והאי מגין אדידיה, מצטרפין.

וז"ל הרמב"ם [הלכות טומאת אוכלין פרק ה'], [הלכה א'] ידות האוכלים, הן העצים הרכין והסמוכין לאוכל שהאוכל נתלה בהן מן האילן, כמו עוקצי התאנים והאגסים וקצת האשכול, וכן הגרעינים וכיוצא בהן מדברים שהאוכל צריך להן, ושומרי האוכלין הן הקליפה שעל האוכל שהיא שומרתו וכן כל כיוצא בזה. [הלכה ב'] כל שהוא יד ואינו שומר מתטמא ומטמא ולא מצטרף, וכל שהוא שומר אף על פי שאינו יד מטמא ומתטמא ומצטרף, וכל שאינו לא שומר ולא יד אינו מתטמא ולא מטמא ואין צריך לומר שאינו מצטרף, כיצד מתטמא ומטמא ואינו מצטרף, שאם נגעה טומאה ביד נטמא האוכל התלוי בו, ואם נגעה טומאה באוכל נטמא היד, ואין היד מצטרפת עם האוכל להשלימו לכביצה או לכחצי פרס, אבל אם היה שומר הרי זה מצטרף לכביצה ולכחצי פרס.

[הלכה ג'] כשם שיד לטומאה כך יש יד להכשר, שאם הוכשר היד הוכשר כל האוכל התלוי בו, ויש יד לפחות מבזית, ויש שומר לפחות מכפול, ושומר שחלקו אינו מצטרף עם האוכל.

[הלכה ד'] ומנין לשומרי אוכלין שהן מתטמאין עם האוכל כשהן מחוברין בהן, שנאמר על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה, חטים בשעוריהן ושעורים בקליפיהן ועדשים בקליפיהן והוא הדין לשאר השומרים. [הלכה ה'] ומנין לידות האוכלין שהן מתטמאות ומטמאות כשהן מחוברין עם האוכלין שנאמר טמא הוא לכם לכל שבצרכיכם.

[הלכה ו'] הבוצר לגת אין לו ידות שהרי אין לו צורך ביד מפני שמוציא את המשקה. [הלכה ז'] הקוצר לסיכוך אין לו ידות שהרי אינו צריך ליד.

ובענין שומר, [הלכה י'] לעולם אין שומר על גבי שומר אלא שומר אחד בלבד הסמוך לאוכל הוא הנחשב עמו.

[הלכה י"א] שלש קליפות בבצל, פנימית בין שלימה בין קדורה מצטרפת, אמצעית שלימה מצטרפת קדורה אינה מצטרפת, החיצונה בין כך ובין כך טהורה.

[הלכה י"ב] כל הקליפין מתטמאות ומטמאות ומצטרפות מפני שהן שומר, קליפי פולין ותורמוסין זרקן אינן מתטמאות כנסן לאוכלין מתטמאין, ואם נשאר בהן אוכל בין כך ובין כך מתטמאין, קליפת מלפפון אף על פי שאין בהן מתוך המלפפון מתטמאות טומאת אוכלין, השעורים בזמן שהן יבישין קליפתן מצטרפת עמהן ובזמן שהן לחין אין מצטרפין, אבל החטה בין לחה בין יבישה קליפתה מצטרפת.

[הלכה י"ג] כל הגרעינים מתטמאות ומטמאות ולא מצטרפות חוץ מגרעינות הרוטב, אבל של תמרה יבשה אינה מצטרפת.

[הלכה ט"ז] קולית שהיה עליה בשר אפילו כפול גורר את כולה לטומאה.

[הלכה י"ט] ואלו מתטמאין ומטמאין ומצטרפין [דהם שומרים], שורשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחין, והפטמה שלהן בין לחה בין יבישה, והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל, ושורשי החזרין והנפוס, ושורש צנון גדול מצטרף, והסיב שלו אינו מצטרף, ושורשי המנתא והפיגם, ושורשי ירקות שדה וירקות גינה שעיקרן לשתלים, והשורה של שיבולת והלבוש שלה, ועוקצי תאנים וגרוגרות, והכלסים והחרובין.

[הלכה כ'] ואלו מתטמאים ומטמאין ולא מצטרפין [דהם יד ולא שומר], שורשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן יבשין, והעמוד שאינו מכוון כנגד האוכל, ומלעין של שבולים והן השערות השחורות שבראש השבולת שדומין כמו מסר, ועוקצי האגסים והקרוסטמלין והפרישין והעוזרדין, ועוקץ דלעת טפח הסמוך לאוכל, ועוקץ קונדס טפח, וכן יד הפרכיל טפח מכאן וטפח מכאן, והפרכיל הוא השריג שהאשכולות תלויין בו, ויד

האשכול כל שהוא, וזנב האשכול שריקנו, ויד המכבד של תמרה ארבעה טפחים, והמכבד הוא העץ האדום שהשרביטין תלויין בו והתמרין דבוקות בשרביטין, וקנה השבולת שלשה טפחים, ויד כל הנקצרין שלשה טפחים, ושאין דרכו להקצר ידיהם ושרשיהן כל שהן, כל אלו מתטמאין ומטמאין ולא מצטרפין מפני שהן ידות אוכלין.

[הלכה כ"א] ואלו לא מתטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין [דאינם לא שומר ולא יד]. שאר כל העוקצים, ושרשי קלחי הכרוב, וחלפי תרדים וחלפי הלפת והן העיקרין שנשארו בקרקע כשלקטו הכרוב והלפת וחזרו והחליפו, וכל השרשין שדרכן להגזז שנעקרו עם האוכל, הפטמה של רימון מצטרפת, והנץ שלו אינו מצטרף.

ולענין יד, יש לחקור האם היד עצמה טמאה, אף שלא שייך בה צירוף, או שהיא עצמה אינה טמאה ורק היא מכניסה ומוציאה טומאה, ולכאורה יש נפקא מינה אם הכנים אדם ידות אוכלין לעזרה, או אפילו ידות לטומאת נבילות וכו', האם עבר משום מטמא עזרה, דאם הידות אינן טמאות בעצמן לכאורה לא נחשב למטמא העזרה. ולשון הרמב"ם שהבאנו לעיל הוא, כיצד מתטמא ומטמא ואינו מצטרף, שאם נגעה טומאה ביד נטמא האוכל התלוי בו, ואם נגעה טומאה באוכל נטמא היד וכו', הרי להדיא כתב דהיד נטמאה, דלא נקט דהיד מטמאה את הנוגע וכו'. ולכאורה יש לדקדק בן ממה שאמרו במסכת סוכה שידות אוכלין פסולין לסיכוך כי ראויים לקבל טומאה. ובאחרונים האריכו בזה, דיש שנקטו שבאמת אין היד טמאה, ושכן משמע מרש"י בסוגיין, וצ"ע.

ובדין המבואר במשנה העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידין והקרניים והטלפים מצטרפין לטמא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבילות וכו', כתב הרמב"ם [הלכות טומאת אוכלין פרק ד' הלכה ד']. העור המחובר בבשר והמרק והתבלין והאלל אף ע"פ שמקצתו חישוב עליו ומקצתו לא חישוב עליו, מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין, והעצמות המחוברות בבשר, והגידים והמקומות הרכים מן הקרניים ומן הטלפיים והכנפיים והנוצה, והמקומות הרכים מן הציפרניים ומן החרטום המובלעין בבשר, כל אחד מאלו מתטמאין ומטמאין ומצטרפין לכביצה או לכחצי פרס.

ולענין נבילה כתב הרמב"ם [הלכות שאר אבות הטומאה פרק א' הלכה ז']. ואלו דברים שאין מטמאין מן הנבילות, העצמות והקרניים והטלפים אפילו עיקרן הרך שאם יחתך מן החי יוצא דם, והעור אף על פי שאינו מעובד, והאלל והגידים והמרק והתבלין שמתבשלין עמה, בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה, אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהן מחוברין בבשר ה"ז טמא, והוא שיהיה בבשר כזית, שאין אחד מכל אלו מצטרף לכזית.

ולקמן [קכ"א ע"א] אמרו, והאלל. מאי אלל רבי יוחנן אמר מרטקא, ור"ל אמר בשר שפלטתו סכין וכו', ת"ש, רבי יהודה אומר האלל המכונס, אם יש כזית במקום אחד חייבין עליו, ואמר רב הונא והוא שכנסו וכו', האי בשר שפלטתו סכין היכי דמי וכו' רבי אבין ורבי מיישא; חד אמר מקצתו חישוב עליו, וחד אמר מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין וכו'.

והרמב"ם כתב [הלכה ח'] האלל בין שפלטתו חיה בין שפלטתו סכין אינו מצטרף לכזית, ואם כנסו והיה בו כזית מטמא. והשיג הראב"ד, ואם כנסו והיה בו כזית. א"א לא נהיר, דכי מעיינת בשמעתא דחולין מתחזי לך דרב הונא דמפרש מילתיה דרבי יהודה, ורבי יהודה גופיה אליבא דרבי ישמעאל קא מיירי. ע"כ. ועיין במפרשי הרמב"ם מה שיישבו.

ועוד אמרו במשנה, כיוצא בו השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבילות עד שתמות או עד שיתז את ראשה.

והביאור מהמאירי, יש לך דברים אחרים באוכלין שאם קבלו טומאה מאב הטומאה הרי הם טמאים טומאת אוכלין לטמא אוכלין אחרים או משקין או ידיים, ואילו היה בשר נבלה אינו מטמאין, והוא ישראל ששחט בהמה טמאה לגוי ועדין היא מפרכסת, הואיל והיא מפרכסת אין לה טומאת נבלה לשום חי טומאת נבלה עד שימות לגמרי, ומ"מ יש כאן טומאת אוכלין אף על פי שבהמה זו אינה ראויה לא לגוי ולא לישראל, לא לגוי שהרי אינה נפקעת להם מאבר מן החי עד שתמות לגמרי, ולא לישראל שהרי טמאה היא, אף על פי כן הואיל וישראל שחטה ומצינו לישראל שחיטה במקום אחר הרי מחשבתו עושה לה אוכל, ואין צריך לומר אם היתה טהורה. הא ישראל שנחר בין טהורה בין טמאה ועדין היא מפרכסת אין בה אפילו טומאת אוכלין, וכן אם נפסלה בשחיטתה.

ובגמרא [קכ"א ע"ב] ישראל ששחט בהמה טמאה לעובד כוכבים, שחט בה שנים או רוב שנים ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילות, אבר הפורש ממנה כפורש מן החי, ובשר הפורש ממנה כבשר הפורש מן החי, ואסור לבני נח ואפילו לאחר שתצא נפשה; שחט בה אחד או רוב אחד אינה מטמאה טומאת אוכלין, נחרה אין בה טומאה של כלום; ועובד כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלה, אבר הפורש ממנה כפורש מן החי, ובשר הפורש ממנה כפורש מן החי, ואסור לבני נח ואפילו לאחר שתצא נפשה, שחט בה אחד או רוב אחד - אינה מטמאה טומאת אוכלין, נחרה אין בה טומאה של כלום.

וברמב"ם [הלכות טומאת אוכלין פרק ג' הלכה ד'], ישראל ששחט בהמה טמאה לנכרי ושחט בה שנים [או רוב שנים] הרי זו מתטמאה טומאת אוכלין כל זמן שהיא מפרכסת ואין צריכה מחשבה, שהרי ישראל שחטה לאכילת העכו"ם ואין לך מחשבה גדולה מזו, ואינה צריכה הכשר לפי שסופה לטמא טומאה חמורה, שחט בה אחד או שנחרה אינה מטמאה טומאת אוכלין, וכן עכו"ם ששחט בהמה טהורה לישראל ושחט בה שנים או רוב שנים מתטמא טומאת אוכלין כל זמן שהיא מפרכסת ואינה צריכה הכשר, שחט בה אחד או נחרה אינה מטמאה טומאת אוכלין והרי היא כשאר הנבילות.

והשיג הראב"ד, א"א יש לנו קושיא בזה, עכו"ם שנחר בהמה טהורה ומפרכסת אמאי אין בה טומאה של כלום, אי משום דמפרכסת הרי אמרו שהפרכוס אינו מוציא מידי טומאת אוכלין, ואי משום שאין בה מחשבה הרי אמרו נבלת בהמה טהורה בכל מקום אינה צריכה מחשבה. ואולי נאמר בשביל שנחרה לישראל דהוא לה כמי שנחרה לאבוד, אבל אם נחרה סתם או שמתה מאליה מטמאה טומאת אוכלין במחשבה. עוד יש לומר נחירה כל זמן שמפרכסת אין מיתתה ניכרת שתעשה אותה אוכל מפני שהיא כאדם שנתעלף או כמי שנבעת ונפל, אבל שחיטת שנים או רובן מיתתה ידועה היא ואף ע"פ שמפרכסת אוכל היא.

ועוד אמרו, בעא מיניה רבי זירא מרב ששת מהו שתציל על הבלועין שבתוכה א"ל מטמאה טומאת אוכלין ומצלת א"ל אינה מטמאה טומאת נבלות, ולא תציל אמר אביי אינה מצלת על הבלועים שבתוכה דהא מטמאה טומאת אוכלין, והרובעה חייב דהא אינה מטמאה טומאת נבלה.

כתב רש"י וז"ל לחומרא, חייב מיתה במזיד וחטאת בשוגג. ופשטות לשונו היא שפסק כן לחומרא, ואם כן הקשה בתוספות הרא"ש כיון דמספקא ליה אי חשובה

כחיה כיון דאינה מטמאה טומאת נבילות או כמתה משום דמטמאה טומאת אוכלין, אביי אזיל מספיקא לחומרא היאך נהרג מספק וגם היאך מביא ספק חולין לעזרה, וכן אם נגע בכלים שהיו בלועין בה באהל המת ונכנס למקדש יביא חטאת מספק. וכתב, ודקדקתי בדבריו דיפה פירש, דהא דאמר אביי אינה מצלת היינו לחומרא, אבל הרובעה חייב דעל כרחיה חיה היא, והכי אמרינן למעלה, דאבר הפורש ממנה כאבר מן החי ובשר הפורש טהור אפילו אחר שתמות, אלא שאביי מחמיר שאינה מצלת כיון דמטמאה טומאת אוכלין, ומיהו הנוגע בכלים שבתוכה ונכנס למקדש פטור.

דהיינו דלפירוש הרא"ש ברש"י לענין רביעה הוי פשיטותא דכחיה היא, והראיה דהבשר הפורש ממנה הוא כאבר מן החי, ומכח השחיטה הרי היא נחשבת כאוכל אבל לא כמתה, ובאמת על זה לא שאלה והסתפקה הגמרא כלל, ורק לענין כלים בלועים הסתפקה, ועל זה אמר אביי כנ"ל, ועל זה אמר רש"י דהוא לחומרא, אבל על רביעה חייב מיתה במזיד.

אמנם הרמב"ם לא חילק, וכתב [הלכות טומאת מת פרק כ' הלכה ג'] נשחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה אף ע"פ שעדיין הן מפרכסין הרי הן כמתים ואינן מצילין על הכלים הבלועים ולא מונעין את הטומאה שבתוך מעיהן שלא תטמא.

וברמב"ם [הלכות איסורי ביאה פרק א' הלכה י"ב], הבא על הטריפה חייב, חי הוא אף על פי שסופו למות מחולי זה, ואפילו שחט בה שני סימנין ועדיין היא מפרכסת הבא עליה חייב עד שתמות או עד שיתזו ראשה. ע"כ. הנה שלא כתב לשון ספק בענין כלים בלועים, ומשמע דהוי פשיטותא, דמדאקרי אוכל תו לא מצאנו שאוכל יחוץ בפני הטומאה, אולם לענין רביעה רק המשמש במתה פטור, אבל כל עוד נקרא חי הרי הוא לענין איסור ביאה כחי לכל דבריו.